

מהלכות זוג הזנוכה עפ"י שו"ע מסימן תרע' ופוסקים אזורונים

הקדמה

(המב"ם הלכות מגילה וחנוכה)

בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלוקי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות ישראל יתר על מאתיים שנה עד החורבן השני.

כשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

מפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחילתן מליל כה' בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.

ממנהגי חג החנוכה

א. אין להספיד ולהתענות בימי החנוכה, אך מותר להספיד ולהתענות ביום לפני וביום אחר, ויש אוסרים להתענות ביום שלפני. תענית חלום מותר להתענות אף בחנוכה, אלא שהמתענה צריך להתענות לאחר חנוכה יום נוסף משום שהתענה בחנוכה. (מקראי קודש - א')

ב. יש שכתבו שלא ללכת לבית הקברות בימי החנוכה, אפילו ביום פקודת השנה לאב או לאם, או ביום השבעה והשלושים, והרוצה בכך ילך לשם לפני חנוכה או אחריו, וכך מנהג הספרדים, ומנהג האשכנזים להתיר ללכת לבית הקברות בימי החנוכה.

ג. מותר להשתטח בחנוכה על קברי צדיקים. (מקראי קודש - א')

ד. אף על פי שמרן בשו"ע פסק שלא קבעו את ימי החנוכה לימי **משתה ושמחה**, אלא לימי **הלל והודאה**, מנהג טוב להרבות בסעודות בחנוכה, לומר שירות ותשבחות לה' ולספר לבני הבית את הנסים שנעשו לאבותינו בימים אלו. (עפ"י מרן והרמ"א בשו"ע סימן תרע"ב)

ה. יש נוהגים להרבות בסעודות שבת חנוכה, יותר משאר השבתות, וכן בראש חודש טבת. ונהגו ישראל לאכול בחנוכה מאכלי גבינה, זכר לנס שנעשה על ידי כך שהאכילה יהודית בת יוחנן כהן גדול את ראש הצוררים גבינה. וכן נהגו לאכול סופגניות, לביבות ושאר מאכלים מטוגנים זכר לנס שנעשה בפך השמן. (מקראי קודש - א')

ו. נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בזמן שהנרות דולקים בבית. יש אומרים שמנהג זה הוא רק בחצי שעה הראשונה להדלקת הנרות, ויש אומרים שכל זמן שהנרות דולקים, ומכל מקום אין להימנע אלא ממלאכה האסורה בחול המועד. (שו"ע סימן תרע' ומקראי קודש - א') והאנשים לא נהגו להימנע מלאכה בימי החנוכה. (מקראי קודש - א')

ז. יש לספר לבני הבית את הנסים שנעשו לאבותינו בימים אלו. יש מי שאומר, שמצווה ללמוד הלכות חנוכה לפני חנוכה, כשם שיש מצווה ללמוד חג בחג. (מקראי קודש פרק א')

סדר ההדלקה בערב שבת ומוצאי שבת

ח. לכתחילה נכון להתפלל מנחה בערב שבת לפני הדלקת נרות חנוכה, מפני שתפילת מנחה היא כנגד קורבן תמיד של בין הערבים והדלקת נרות חנוכה הם זכר לנס שהיה בהדלקת המנורה, שהדלקתה במקדש הייתה אחרי קורבן תמיד של בין הערביים. (מקראי קודש - יא')

ט. נוהגים להדליק נרות חנוכה לפני נרות שבת, גם לספרדים שלשיטתם אין האשה מקבלת השבת בהדלקת נרות שבת. (מקראי קודש - יא')

י. בהדלקת נרות חנוכה בערב שבת יש להניח נרות ארוכים או לשים שמן במידה שידלקו עד חצי שעה אחרי צאת הכוכבים. (מקראי קודש - יא')

יא. בהדלקת נרות חנוכה בערב שבת, נכון לא להקדים הדלקתם יותר מ 20 דקות לפני השקיעה, כדי שהדלקתם תהיה סמוך לזמנם. ומכל מקום אין להדליקם לפני פלג המנחה (שעה ורבע לפני הלילה)

יב. במוצאי שבת מנהג הספרדים שמבדילים ואחר כך מדליקים נרות חנוכה, וכך נוהגים גם חלק מהאשכנזים, ויש מהאשכנזים הנוהגים להדליק נרות חנוכה ואחר כך להבדיל. (מקראי קודש - יא')

יג. אם אפשר טוב להכין את נרות חנוכה של מוצאי שבת כבר לפני שבת, כדי לא לעכב את הדלקתם במוצאי שבת. (מקראי קודש - יא')

הדלקת נרות בבית הכנסת

יד. כבר פשט המנהג להדליק בברכה נרות חנוכה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות משום פרסום הנס. המנהג הוא להדליק נרות אלו בשקיעה, בין מנחה לערבית. מנהג הספרדים להדליקם אחרי "עלינו לשבח" ומנהג חלק מהאשכנזים להדליקם לפני "עלינו לשבח" שבסוף תפילת מנחה, וכל אחד יעשה כמנהגו. (מקראי קודש - י')

טו. מי שמדליק נרות בברכה בבית הכנסת, כשמדליק את הנרות בביתו, חוזר ומברך את כל הברכות חוץ משהחיינו ביום הראשון. (מקראי קודש - י')

טז. נכון שאכל לא ידליק את הנרות ביום הראשון בבית הכנסת, מפני השמחה שיש בברכת "שהחיינו", אף על פי שבהדלקת הנרות בביתו מברך הוא שהחיינו. (מקראי קודש - י')

יז. מנהג האשכנזים לסדר את הנרות בכיוון מזרח-מערב המדליק עומד לפני הנרות כך שפניו לצפון וגבו לדרום, ובלילה הראשון מדליק את הנר הימני שסמוך לארון הקודש, ובלילה השני מוסיף עוד נר אחד משמאלו, ומדליק אותו ראשון ופונה לימינו, וכן על זו הדרך. (מקראי קודש - י')

יח. מנהג הספרדים להניח את הנרות בכיוון מזרח מערב נוהגים שפני המדליק כלפי דרום וגבו לצפון, ומדליק בלילה הראשון את הנר שלימינו, ובלילה השני מוסיף עוד נר משמאלו, מתחיל להדליק מהנר הנוסף והולך ופונה לימינו, וכן על זו הדרך. (מקראי קודש - י')

יט. יש אומרים שאין לברך בבית הכנסת על הדלקת נרות חנוכה אלא אם כן ישנם עשרה גדולים, ואף אם יודע שאחר כך יבואו עוד אנשים ויהיה מנין מדליק בלא ברכה, ויש מתירים להדליק בברכה אם יודע שאחר כך יתווספו אנשים ויצטרפו לעשרה. (מקראי קודש - י')

כ. המצריכים שיהיו עשרה בבית הכנסת, יש המצריכים שכולם יהיו גברים, ויש הסוברים שישנים מצטרפות למנין לעניין זה, ובלבד שיהיו רוב המניין גברים. והעיקר להלכה כדעה שניה. (מקראי קודש - י')

כא. בהדלקת הנרות בבית הכנסת אין חובה להשאירם דולקים חצי שעה ומותר לכבותם בסיום התפילה, בפרט במקום שיש חשש לשריפה.

כב. נוהגים להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת בלא ברכה אף בשחרית, ובפרט שמתפללים בהשכמה. (מקראי קודש - י')

אמרי בינה - שבזו המידות הטובות

לא יגרום אדם שאחרים ישקרו בשבילו. כיצד? כשאדם רואה ששנים מדברים יחד דבר סתר שביניהם, לא ילך אצל אחד ויבקש ממנו שיגלה לו העניין, שמא אינו רוצה לגלות לו, ומתוך כך יסלק אותו בדברים אחרים, ונמצא שמשקר. וכך ידקדק בכל ענייניו, שלא ישקר במשא ומתן שלו, ולא יגרום שאחרים ישקרו.

יזהר שלא יתחבר לשקרן וימעט דבריו עמו. וצריכה חכמה גדולה להינצל מן השקר, כי יצר הרע לעולם אורב לאדם להפילו ברשתו.

ופעמים שהתירו חכמים לשקר, כגון לעשות שלום בין אדם לחבירו (יבמות סה ב). ולכן מותר לשבח הכלה לפני החתן שהיא נאה וחסודה, ואעפ"י שאינו כן (כתובות יז א). (עפ"י ספר אורחות צדיקים שער השקר)

פנינים לפרשת שבוע

מִיד אַחֵי מִיד עֵשׂוּ

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו" (פרק לב- יב) יש להקשות מדוע אמר יעקב "מיד אחי": מיד עשו? הרי ברור הוא שאחיו הוא עשו? נראה לומר כי יעקב אבינו התיירא מפני שני האופנים ביחסו של עשו. אם ילחם נגדו – התיירא מפני שפיכות דמים. ואם יכרות איתו ברית שלום – התיירא מפני התקרבות יתירה של עשו. לפיכך ביקש על שניהם: "הצילני נא מי אחי" – מפני אחווה יתירה, ו"מיד עשו" – מפני רשעותו של עשו. אמנם קיבל ה' יתברך את תפילתו של יעקב והצילו גם מכעסו ומלחמה עם עשו וגם מקרבתו של עשו כמו שכתוב בהמשך – "וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה"...

וּמְתוֹ כָּל הַצֵּאָן

"ויאמר נסעה ונלכה... ויאמר אליו אדני יודע כי הילדים רכים". (פרק לג-יב' ג') עשוי רוצה כי יעקב ילך אתו בצוותא, יקשור אותו ידידות ולא יהיו נפרדים איש מעל אחיו. על כך משיב לו יעקב: אני כשלעצמי אולי יכול הייתי לעשות כך, אפשר שעלי לא הייתה קרבתך משפיעה כל כך לרעה, אולם "אדוני יודע כי הילדים רכים" – ועל ידי התקרבותי אליך עלולים הם לצאת לגמרי לתרבות רעה, להיטמע בקרבך ולמות לגמרי מבחינה רוחנית- "ומתו כל הצאן". כל התקרבות אל עשו מביאה לידי כך, שהדור הבא לא ידע כלל שהם היו יהודים... (ספרי דרוש)

דְּמִדּוּמֵי חֲמָה

"ויחן את פני העיר" (פארק לג-יח) - בא עם דמדומי חמה וקבע להן תחומין (מדרש רבה) נראה כי כוונת המדרש היא שבשעת "דמדומי חמה", כאשר שולטים טשטוש התחומים וערבוב הדעות, ואין הבדל בין יום ללילה, בין אור לחושך- דווקא אז כוחו של יעקב הוא, לקבוע תחומין, להבדיל בין הטוב לרע ולגלות את מהותו של כל דבר ודבר. קדושתה של ארץ ישראל דורשת מידה יותר גדולה של בהירות והבדלה, כדי שלא לערבב קודש עם חול ושלא להמיר את המושג "ארץ ישראל", כפי שהתורה מבינה אותה, במושג "ארץ" כפי שאומות העולם מבינות אותה. כאשר יעקב מגיע אל העיר הראשונה בארץ ישראל ורואה "דמדומים" ספקות, טשטושים וערפולים, מיד הריהו קובע תחומין ומבהיר את כל העניינים (אבני אזל)

מִצְבַּת קְבוּרַת רַחֵל

"היא מצבת קבורת רחל עד היום" (פרק לה' כ') מצבה זו אינה "מצבת רחל" שהרי רחל עצמה אינה צריכה למצבה, שהרי – אין עושים נפשות לצדיקים, דבריהם הם הם זכרונם" ואין הצדיק זקוק למצבת אבן. אם כך זו "מצבת קבורת רחל" – מצבת הקבר למען ידעו בניה היכן הקבר מצוי, כדי שיבואו להשתטח עליו ולהתפלל שם לה' בזכותה...

בין אדם לחבירו

אמרו חז"ל (בבא מציעא נח): לא יאמר בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח, וכן אמרו אל יתלה עיניו על המקח (לגלות עניין במחיר ולהתמקח) בשעה שאין לו דמים (כסף) במה לשלם, שהרי הדבר מסור ללב, וכל דבר המסור ללב נאמר בו "ויראת מאלוקיך". לכן אסור לאדם להיכנס לחנות למדוד חליפה או שמלה או כל בגד אחר ולהתעניין ולברר מה מחירו, בעת שאין לו כוונה לקנותו. למרות האמור כאשר אדם מעוניין בקניית החפץ מותר להיכנס ולברר מחירים במספר חנויות כדי למצוא את המוצר הטוב והמחיר הנוח ביותר.

שואל ומשיב

שאלה: בתפילה שבימי חנוכה גומרים את ההלל בברכה. האם נשים חייבות לגמור את ההלל עם ברכתיו בימי חנוכה?
תשובה: התוספות במסכת פסחים קח: ביארו כי רק במצוות דרבנן כגון, ארבע כוסות בליל פסח הדלקת נרות חנוכה וכדומה חייבו חכמים גם את הנשים, מהטעם שאף הם היו באותו הנס, אבל במצוות של תורה אין לחייבן מטעם זה, שהרי נשים פטורות ממצוות סוכה, אף על פי שאף הן היו בנס של ענני הכבוד.

על פי המבואר במסכת ברכות יד. קריאת ההלל היא מדרבנן, ובפרט בחנוכה שכל כולו אינו אלא מדרבנן ובודאי אמירת ההלל שבו. וכן כתבו הרמב"ן, המאירי, החתם סופר ועוד. ולפי זה יש מקום לומר כי נשים יהיו חייבות בהלל של חנוכה מהטעם שאף הן היו באותו הנס.

אולם מדברי הרמב"ם בהלכות חנוכה פרק ג' – יד' מבואר כי נשים פטורות מאמירת ההלל בחנוכה. וניתן להסביר את העובדה שחכמים חייבו את הנשים במצוות הדלקת נרות חנוכה, ופטרו אותם מאמירת ההלל, בכך שמצוות הדלקת הנרות היא לפרסום הנס לרבים, ודבר זה שייך גם לנשים מפני שהיו באותו הנס, ואילו אמירת ההלל עיקרה שבח והודאה לקב"ה ובכך פטרו את הנשים כמו בכל אמירות ההלל שבימים טובים,

סיכום: נשים פטורות מאמירת ההלל בימי החנוכה, ולכן אשה ספרדית הרוצה לומר את ההלל תאמר את ההלל ללא ברכה, ואילו אשה אשכנזית יכולה לאומרו בברכה, כמנהג נשות אשכנז המברכות גם על מצוות עשה שהזמן גרמן. (עפ"י יחוה דעת חלק א' - עח')

שאלה: האם חייבים להדליק את נרות חנוכה בפתח החצר הפונה לרשות הרבים, או שאפשר להדליקם בבית?

תשובה: במסכת שבת כא: הובא: תנו רבנן נר חנוכה מצווה להניח על פתח ביתו מבחוץ, אם היה דר בעליה (קומה שניה או יותר) מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים ובשעת סכנה מניחה על שולחנו ודיו. וכך פסק מרן בשו"ע תרע"א – ה'.

בזמן חכמי המשנה הדליקו את נרות החנוכה בפתח הסמוך לרשות הרבים כך: אם פתח הבית היה סמוך לרשות הרבים היו מדליקים בפתח הבית מבחוץ, ואם לבית הייתה חצר היו מדליקים את הנרות בפתח החצר, זאת כדי לפרסם את הנס. בלחץ הגויים שלא התירו הדלקת נרות החנוכה, נהגו להדליק את הנרות בתוך הבית.

על פי הטור בתרע"א נראה שנהגו להדליק את נרות חנוכה בתוך הבית סמוך לפתח והיו עושים היכר לעוברים ושבים, אך הרמ"א בסימן תרע"א – ח' העיד שבזמנו היו כולם מדליקים בתוך הבית ולא עשו היכר לעוברים ושבים כלל, וכך כתב המשנה ברורה שם.

בזמננו פוסקים רבים שהורו שלכתחילה עדיף להחזיר עטרה ליושנה ולהדליק את הנרות בפתח החצר הפונה לרשות הרבים, או בחלון הפונה לרשות הרבים, ויש שאומרים שמאחר ונהגו להדליק בתוך הבית בשעת סכנה, נשאו במנהגם.

סיכום: מותר לכתחילה להדליק את נרות החנוכה בתוך הבית מבפנים בברכה, ומכל מקום מי שיכול טוב שיחזיר עטרה ליושנה להדליק את נרות החנוכה בפתח הבית או החצר הפונה לרשות הרבים. (עפ"י יחוה דעת חלק ב' סימן ס')

גְּדוּכֵי יִשְׂרָאֵל

רבי לוי שפירא – רבי לוי נולד בשנת ה' – תרא'. בשער סיפרו כתבו עליו "הגאון האמיתי צדיק נשגב" רבי לוי נולד לרבי אריה לייב שפירא מקובנא, בהיותו בן עשרים ושלש, התקבל לכהן כרבה של "טרישיק". מחיבוריו "בית לוי" בו הובאו מאות תשובות, המוכיחות בעליל את גדולתו. אחיו בהסכמתו לספרו של רבי לוי כתב עליו "היה עומד להיות ראש ורבן של כל בני הגולה, לולי נקטף כשהוא בן ארבעים". רבי לוי נלב"ע בשנת ה' – תרמ'.

סיפור השבוע

אחר ששמע את הסיפור המוזר מפי השוטר, נכנס קצין החקירות אל החדר. "הו, רבי הלל", הושיט הקצין את ידו לרב העיר, "ידעתי, שאמצא את כבוד תורתו כאן. ספור שכזה יכול להתאים רק לרבי הלל". חתם הקצין הגוי על טפסים שונים ואמר: "זה בסדר, אתם יכולים ללכת. הגנב משחרר".

"מה?! קרא השוטר בתמיהה, "הלא ברור כשמש, שהוא אשם. חיבים לעצור אותו!" "אל תדאג", הרגיעו הקצין, "אם רבי הלל לוקח את הגנב תחת חסותו – אפשר להיות סמוך ובטוח, שהוא לא ישלח ידו עוד בגנבה".

נטל רבי הלל את כפו של הגנב, ושיניהם יצאו אל הרחוב החשוך. הדמעות, שחנקו את גרונו של ראובן הגנב כל העת, פרצו בשטף. "רבי", נפל ראובן על צווארו של הרב, "מחל לי על פשעי! כיצד העזתי לנהג כלפי הרב בעזות ובחוצפה שכזו!" כתפיו של הגנב רעדו, וקול בכיו הדהד ברחוב כלו.

חבק רבי הלל את כתפו ואמר בקולו החם: "הרגע, בני, הרגע. מבטח לנו, כי עושה תשובה מאהבה – כל חטאיו הופכים לזכיות. מי יודע, לאיזו דרגה הגעת עתה, כמה זכיות רשומות לך בפנקסו של בורא העולם!" הוביל רבי הלל את ראובן לביתו וארחו למשך השבת כולה. עבר שבוע, והגיע שוב ליל שבת קדש. היה זה בשעת לילה מאחרת. כל בני הבית היו על משכבם, נמים את שנת השבת המתוקה. רק רבי הלל וראובן תלמידו עודם ערים, עוסקים בהיות אביי ורבא...

ברכות

מזל טוב לעילאי אסייג הי"ו ולכל משפחתה לרגל הגיעה למצוות. יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך להצלחה בכל מעשה ידיך לטובה לאהבת תורה ויראת שמים, ותמצאי חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

מזל טוב לליאור ואיילת לוטם נחום הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולכל בני משפחותיהם. יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתזכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

תשובות זזכה

התשובות הנכונות לפרשת תולדות הם:

1- ב' 2- ג' 3- ב' 4- ג' 5- ב' 6- ב' 7- ג' 8- א' 9- ב' 10- ב'

הזוכה בהגרלת הפתרונות הנכונים לפרשת תולדות הוא: זעם גודלי הי"ו

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יחיאל (יחיא) בן יוסף ונעמה ארז ז"ל	רחמים בן ורדה נחום ז"ל	חיים בן אליס עציץ ז"ל	אשר בן ר' שמעון הופמן ז"ל
משה בן עילו ביטון ז"ל	יעקב בן יוסף באייבצ'וב ז"ל	יום טוב בן סלחה שרם ז"ל	ג'מיל בן רג'ינה לבית חוה ז"ל
בנימין בן חכם מאיר לבית שבתאי ז"ל			
אלגרה בת אסתר לבית זראי ז"ל	פרחה בת לולו ניסים ז"ל	ג'ונג'ון בת יעקב לבית תפילין ז"ל	חנה (חנינה) בת בודה עמור ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.א.

יהי רצון שישלח הקב"ה רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל ובכללם ל:

אברהם בן מסעודה אמיר הי"ו	שמעון בן רחמה דנינו הי"ו	הילד בן ציון יונה בן חנה אביגיל הי"ו	נוריאל בן גוהרה נאמן הי"ו
אוסרת בת ציפורה כהן הי"ו	זינה בת בואנו ניאזוב הי"ו	נירית בת מזל אהרונני הי"ו	שרה מזל טוב בת לאה סימן טוב הי"ו

תקציר משיבוע יעבר: ליל שבת בעיר קלאץ. בבית רבי הלל רבה של העיר כולם ישנים את שנת השבת המתוקה. והנה קול רשרוש נשמע מחלון הבית. ויד ארוכה נשלחה אל הפמוטות השבת. הרב פנה אליו - "יהודי", כיצד מעז אתה לעבר על אסור מן התורה 'לא תגנבו' ועל אסור מוקצה דרבנן בטלטול הפמוטות בעצם היום הקדוש? כיצד אינך חושב על עגמת הנפש, שתיגרם לרבנית, לכשתראה, כי פמוטות השבת נעלמו ואינם?!

חיוך זדוני התפשט על שפתי הגנב. הוא נטל את הפמוטות, את מלחית הכסף ואת החלות, שהיו מונחות על המגש, ונעלם בחשיכה.

קם רבי הלל בזריזות ממקומו ונגש לחלון הפתוח. "דע לך", קרא אל הרחוב החשוך, "כי כל מה שלקחת – הפקר הוא!" "חה, חה, חה", עלה צחוקו של הגנב מן החצר, "רבי, זו לא חכמה להיות צדיק, כאשר אין לך בררה אחרת!"

לפתע שמע קולות רמים מן הרחוב. קם הרב בזריזות, לבש את מעילו ויצא מהבית. בקצה הרחוב עמד שוטר, ולידו- הגנב, ובידו כלי הכסף של הרב. פנה רבי הלל לשוטר ואמר: "סליחה, אדוני השוטר, חלה פה טעות מצערת". "טעות?" קרא השוטר, "אין כאן שום טעות!! תפסתי אותו בשעת מעשה ממש!"

השוטר הלך עם הגנב אל תחנת המשטרה. נכנסו רבי הלל והגנב לחדר החקירות. הרים החוקר את ראשו ואמר בהבנה: "כן, אדוני, אני מבין, כי אדם זה פרץ אל תוך ביתך..." "לא, אדוני החוקר, חלה פה טעות מצערת", קטע רבי הלל את דבריו ואמר בתקיפות, "הוא לא גנב את החפצים, אני נתתי לו הכל במתנה גמורה..."

בזה קרה בסוף: "ומה גרסתך?" שאל את השוטר. "זה לא יתכן", קרא השוטר בעוז, "מי שמקבל מתנות, אינו יוצא מן הבית כגנב דרך החלון, אלא דרך הדלת. הרי כמו עיני ראיתי אותו משתלשל מן החלון וחומק בסתר דרך פרצה בגדר, וצורר גדול חבוק בין זרועותי".

"ומה לך יש לומר?" שאל את הגנב. "א..." גמגם הגנב מבלבל ונרעש, "אני מודה באשמה. גנבתי את הכלים מביתו של הרב, אבל אני מוכן להחזיר לו הכל...הוא...הוא באמת אדם צדיק..."

"יהודי", הוכיח הרב את הגנב בתוקף, "אם אני נתתי לך את הכלים במתנה גמורה, מה פתאום אתה אומר, שגנבת אותם?!" ישב החוקר נבוך, וראשו בין שתי כפות ידיו. "מעולם לא נתקלתי בפרשה מוזרה שכזו", אמר בקול מהרהר, "הגנב מודה בפשעו, ואלו הגנב טוען, שלא גנב כלל..." אחרי מחשבה רבה קרא ציווה את השוטר "קרא לקצין החקירות מיד!"

מאוצרות התורה לילדים

ילדים יקרים, ה' ציווה על יעקב אבינו לשוב לארץ מולדתו, לארץ ישראל. בצאתו מחרן בדרכו לארץ ישראל, שלח מלאכים לבדוק אם עשו עדיין רוצה להורגו. המלאכים חזרו והודיעו לו כי עשו עדיין שונא אותו ורוצה להורגו, ולכן יצא לקראתו בראש ארבע מאות איש, מוכנים ומוזמנים למלחמה.

אומנם ה' הבטיח ליעקב כי ישמור עליו, ובכל זאת התיירא יעקב. מדוע? משום שהיה ירא שמא חטא, מאז שקיבל את ההבטחה מה' וכן מפני שלא כיבד ושימש את אביו ואת אמו במשך כל אותם שנים שלא היה בקרבם, בעוד שעשו כן קיים מצווה זו.

שלחה רבקה ליעקב וציווה עליו שלא להקשות ידו על עשו, אלא להתחנן לפניו ולרצותו במתנות, שמא ירחם ויעזבנו.

במצב זה התקין יעקב עצמו לשלשה דברים: לשלוח דורון לאחיו כדי לפייסו, לתפלה לה' שיציל אותו, בזה שעשו יקבל את הדורון ויתפייס עמו, ובלית ברירה, גם למלחמה. פתח יעקב בהכנות למלחמה וחילק את אנשיו לשני מחנות, שמא יפגע מחנה אחד, ואז ישאר השני לפלטה. התפלל יעקב לה', וביקש מה': "הצילני נא מיד אחי, מיד עשו".

שיציל אותו גם מאחווותו של הרשע וממעשיו הרעים, וגם ממלחמתו. לאחר התפילה שלח שליחים עם דורון לעשו, ולאחר מכן העביר את כל נשיו וילדיו את המעבר של נחל יבוק, כדי להסתירם מפני עשו.

שאלות לילדי כיתות א' עד ג' (לפחות חלק מהשאלות עפ"י "אוצרות התורה לילדים" שלמעלה)

1. כיצד ידע יעקב עי עשו בא לקראתו עם ארבע מאות איש?

א. קיבל הודעה במכתב. ב. התקשרו אליו בטלפון להודיע לו. ג. כך השיבו לו המלאכים ששלח. ד. ברוח הקודש.

2. מה קרה ליעקב אחרי המאבק שלו עם המלאך?

א. הוא צלע על ירכו. ב. נהיה חזק יותר. ג. לא קרה לו כלום. ד. התעוורר בעין אחת.

3. תמורת מה הסכים יעקב לתת למלאך שרו של עשו לעזוב את המקום?

א. שיפרסם בעולם, שיעקב ניצחו. ב. שיודה שהבכורה של ליעקב. ג. שיודה שהברכות שקיבל מיצחק הן שלו ולא לעשו. ד. ב' וג' נכונות.

4. מדוע זכה שבט בנימין שבית המקדש יבנה בנחלתו?

א. בזכות צדקותו הרבה. ב. בזכות זה שלא השתחוו לעשו. ג. כך ביקשה רחל אימנו לפני שנפטרה בלידתו. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ד' עד ו', ז' וזח'

5. "וישלח יעקב מלאכים לפניו" איזה סוג מלאכים שלח?

א. חלק מעבדיו. ב. את נכבדי הדור. ג. מלאכים ממש. ד. את חמשת בניו הגיבורים.

6. "ויאמר יעקב אל ביתו... והחליפו שמלותיכם" (פרק לה') מדוע היו צריכים להחליף את בגדיהם?

א. לא נאה שבגדים שלבשו בחוץ לארץ ילבשו בארץ ישראל. ג. יעקב שם לב שכבר הרבה זמן לא החליפו בגדים.

7. "... מדוע מובא עניין מיתת דבורה, אצל המתרחש בבית יעקב אבינו?

א. היא הניקה אותו בילדותו. ב. רבקה שלחה אותה לקרא לו ומתה בדרך. ג. באה להודיעו על פטירת יצחק ומתה. ד. אף תשובה לא נכונה.

8. על יעקב נאמר: "וַיִּלְךְ שָׁם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו" (פרק לב) למה הכוונה "מן הבא בידו"?

א. לדברים שהיו ברשותו, כמו צאן ובקר. ב. לאבנים טובות ומרגליות. ג. מן החולין, אחרי שנטל את המעשר. ד. כל התשובות נכונות.

שאלות לכיתות ז' וזח' – מפירושים אחרים על התורה

9. על יעקב נאמר: "וַיִּלְךְ שָׁם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו" (פרק לב) לפי פירוש הרמב"ן למה הכוונה "מן הבא בידו"?

א. לדברים שהיו ברשותו, כמו צאן ובקר. ב. לאבנים טובות ומרגליות. ג. מן החולין, אחרי שנטל את המעשר. ד. כל התשובות נכונות.

10. "ויאמר יעקב אל ביתו... והחליפו שמלותיכם" (פרק לה') לפי פירוש האבן עזרא, מדוע היו צריכים להחליף את בגדיהם?

א. מחשש שעשו נגע בהם וטמא אותם. ב. כדי להיכנס לארץ ישראל בבגדים חדשים.

ג. כי ראוי לאדם העומד להתפלל במקום קבוע, להיות בבגדים נקיים. ד. כל התשובות נכונות.

לימוד פורה ומהנה

כללי השתתפות

- ❖ להניח בתיבה בבית הכנסת הספרדי המרכזי, בבית משפחת בוחניק. או לדוא"ל - nimsin@zahav.net.il בתוך שבועיים.
- ❖ בין הפותרים נכון יוגרל ספר או שובר קניה בסך 20 ₪ למימוש בכלבו כוכבי, או במתנת חן. המתמידים חומש מלא יזכו בפרס ללא הגרלה.